

Danas

MERIL STRIP

**Postojao je
poseban otrov,
rezervisan za
Tačerovu,
osećala sam,
jer je bila žena**

Strane X-XI

PIŠU I GOVORE

Paramentić
Makavejev
Tucaković
Puriša Đorđević
Simjanović
Anđelić
Karl
Cvetićanin
Vlajčić
Miloš Mitrović

ISSN 1450-538X

9 771450 538009 >

MILOŠ PARAMENTIĆ *direktor Festa*

Rodna godina jubilarnog Festa

● DANAS Fest ulazi u svoju petu dekadu. Gde je on zapravo sada u svetu festivala?

Na svetu postoji skoro 1.500 filmskih festival. Najzvanicnijih. Onih koji se „kao takvi“ vode u neakvim knjigama. Dakle, svaki dan počinje sa po 4 filmska festivala, koje-gde! Među svima njima - FEST je sigurno među 100 najvažnijih i najboljih. Pre četiri decenije jeste bio među 10, no dobro znamo šta nam se svima, pa i FEST-u, dešavalo poslednjih ...pa već punih četvrt veka. Ali još nešto: u poslednjih 8 - 9 godina uspele smo da vratimo nekoliko bitnih, nekadašnjih velikih FEST-ovih kvaliteta. Najpre veliko, duplo, povećanje broja gledalaca, sa oko 50 na oko 100.000!

● DANAS Tokom Festovog dugog trajanja nikli su i drugi filmski festivali u zemlji. Uzimaju li oni nešto od prestiža Festa?

Ne...barem ja na to ne gledam tako...ja volim konkurenciju - ona donosi publici boljitak!

● DANAS Čuli smo zanimljivo mišljenje da je Fest jedna od svetih krava Beograda i Srbije. Nešto kao Kosovo! Kako biste vi to komentarisali.

Ja nisam čuo za tu tezu...te ostajem bez komentara. A i ne razumem se u krave, čak ni svete!

● DANAS Jednu četvrtinu Festovog života bili ste mu direktor. Šta je dodata vrednost vaše upravljačke ere?

Rekoh: ogromno povećanje broja gledalaca, ali ne na uštrb programskih kvaliteta, već skoro obrnuto; potom, re-vitalizacija vrhunske profesionalne organizacije u našim uslovima i - dobre kampanje tih 9 FEST-ova kojima sam imao čast da upravljam. A - manom mnogi smatraju - nedostatak velikih glumačkih i autorskih imena. Pa, i ja slično mislim, pogotovo u pogledu mladih a vrlo aktuelnih. Ali, podsećam i na one koji su bili ovde u proteklih 8 godina: Katrin Denev, Vim Venders, Abaz Kjarostami, Hana Šigula, Ana Karina, Folker Šendorf, Bob Rafelson, čak tri puta naš veliki prijatelj - Refj Fajns. I mali dodatak: dolazak Džeka Nikolsona na bilo koji evropski festival - košta skoro više od ukupne cene FEST-a!

● DANAS Na 72 sata od početka ovogodišnjeg Festa, kada odgovarate na ova pitanja, možete li reći da je sve pod kontrolom?

Apsolutnom!

● DANAS Piter Bogdanović otvara Fest sam, ili on i Mendl?

Jubilarni, XL FEST otvoriće zajedno: veliki holivudski reditelj našeg porekla Piter Bogdanović, i oskarovac - Jirži Mendl, na veliko zadovoljstvo Festivala, a, uveren sam, i njegove publike!

● DANAS Čiji ste bili fan od ove dvojice?

Bogdanovićeve filmove, posebno „Poslednju bioskopsku predstavu“ baš cenim, do sada ga nisam lično upoznao, a gospodina Mendla sam pre par meseci i upoznao - to je fantastičan čovek, i - naravno - njegovi „Strogo kontrolisani vozovi“, jedan od tri najbolja filma nekadašnje „Istočne Evrope“!

● DANAS Koje filmove biste obavezno pogledali, da niste direktor Festa?

Mnogo ih je...Najpre sve sa proteklog Kana - jer je to bilo najbolje izdanje Kanskog festivala u poslednje i više od dve decenije, od Malikovog „Drвета života“ do Artiste, koga ćemo prikazati na dodatnom danu FEST-a, u ponedeljak 5. marta - kao jedno veliko hvala upravo najboljoj publici na svetu!

● DANAS Očekujete li političare na Festu?

Kako da ne! Najpre, predsednik Republike - g. Tadić, na naše veliko zadovoljstvo – prihvatio se pokroviteljstva nad ovogodišnjim jubilarnim Festom...a mnogi drugi uvaženi političari vole FEST i redovni su njegovi posetioči!

Katrin Denev i Miloš Paramentić, 33. Fest 2005.

SPECIJALNI FILMSKI PROGRAM

Subota 9.1.1971

Velika dvorana Doma sindikata
22.23h
PERMANENTNI STOJKO – autor nepoznat
ZASEDA – Žvojin Pavlovi?
01.01.h
TRIUMF VOLJE – Leni Rifenštal

Nedelja, 10.1.1971

Mala dvorana Doma sindikata
23.23 h.
ČAO FEDERIKO! Gideon Bahman
JA SAM RADOZNALA, ŽUTO - Vilgot Sjoman
Ponedeljak, 11.1.1971
Mala dvorana Doma sindikata
15.15 h.
BELGIJSKA NOVA LEVICA
17.17.h.

ČEHOSLOVACKO PROLEĆE:
PRIZNANJE SLANSKOG, Čehoslovački,
7 DANA U PRAGU, kanadski,
ČEHOSLOVAČKA GODINA ISKUŠENJA,
sovjetski,
ČEHOSLOVAČKA 1968, američki).
23.23h.
LAFOVSKA LJUBAV – Anjes Varda
BUVARA – Džonas i Adolfas Mekas

Utorak, 12.1.1971

Mala dvorana Doma sindikata
15.15.h
PROGRAM: BELI ORAO, CRNI PANTERI:
UPIS U ARMIJU – grupa NEWSREEL,
EGNUJ – USIA, CRNI PANTERI – Anjes Varda
EL BI DŽEJ – Santijago Alvarez,
NEMA VEĆINA – USIA
23.23
MIRNI DANI U KLIŠJU – Jens Jorgen Torsen
ISTOČNI VETAR – Žan Lik Godar
Sreda, 13.1.1971
Mala dvorana Doma sindikata
15.15 h
UHI – Stig Bjorkman
17.17 h
SREĆAN PO CELOM TELU – Toni Palmer
23.23 h.
ANTONIO MRTVIH – Glauber Roša
Četvrtak, 14.1.1971
Mala dvorana Doma sindikata
23.23 h
DNEVNIK PROVALNIKA IZ SINDŽUKUA
– Nagisa Ošima
Petak, 15.1.1971
Mala dvorana Doma sindikata
23.23 h
ŠEVA – Endi Vorhol

„Tada smo takvi bili Fest i ja“:
Dušan Makavejev

Foto: Stanislav Milojković

DUŠAN MAKAVEJEV *konfrontacije 1971.*

Dokumenta

Od TRIJUMFA VOLJE do ZASEDE

Od 1933 do 1968,
četvrt veka ideološkog ludila.

U zanosu pripadanja, u filmu Leni Rifenštal, iza ozarenih lica ne vidi se mrak i krv nacionalističkog socijalizma kome taj film peva iskrenu himnu. Na drugoj obali, ali u fiziološki istoj vrsti samouništavajuće radosti, recitovali smo “Partija je ručka milionprsta” i “Jedinka je nula – a šta nula vrijedi?”

ZASEDA je tek početak naših mogućih ispovedi. Između levog i desnog ekstrema, takozvana liberalna građanska društva samozajubljeno uživaju u nevidljivom fašizmu: blaženstvo automatskog konformizma koji iz dnevnog života briše svaki trag pobune, seksualnosti, radoznalosti, svaki trag ljudske spontanosti.

Levu i desnu Evropu, Ameriku, ceo svet, pipnuo je 1968, bauk komunizma: oslobođene biološke energije zderale su maske postojećih ‘sistema’. Pojavio se, na tren, duh Pariske Komune i Oktobra – život bez boga i vlasti, život samo-

upravan, zajednica ljudi koji se ne stide svoje nesavršenosti.

Ovi filmovi informisaće vas o činjenicama koje ponovo ne postoje. Politički radikalizam, ludilo i seksualnost ponovo se nalaze ‘izvan sistema’.

Za njih ponovo ne postoje reči, do njih ponovo nema mostova.

S druge strane, PERMANENTNI STOJKO i ‘permanentna revolucija’ – ipak su to samo crtani filmovi.

„Smrt fašizmu – Sloboda narodu!“

Dušan Makavejev, selektor specijalnog filmskog programa KONFRONTACIJE FEST 1971.

O t v a r a n j e

Naš čovek 1 PITER BOGDANOVIĆ

Lukas, Spielberg, Kopola i on

Piše
Dinko
Tucaković

Da li je neko pomenuo Anđelinu? Aman ljudi!!! Dosta!!! Ako najcenjeniji savremeni filozof i medijski mag Slavoj Žižek kaže da „ne može najseksističija filmska heroína Lara Kroft da snima film o ratu na prostorima ex-Yu“, vratimo se suštinskoj vezi Srba i Holivuda.

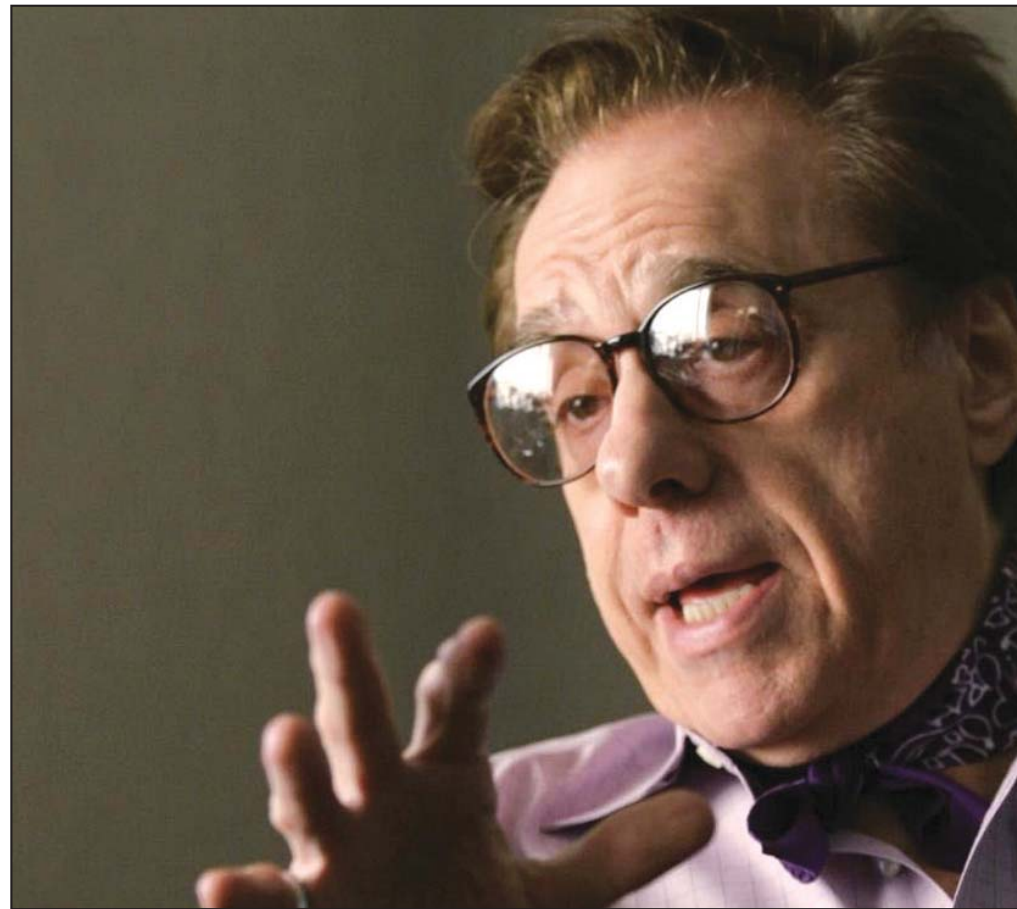
Slavko Vorkapić, majstor montaže i specijalnih efekata, koji je definisao filmski jezik klasičnog Holivuda, u kojeg se kunu i Spielberg i Lukas. Karl Malden (Mladen Sekulović) oskarovac, jedan od najboljih karakternih glumaca i dvostruki predsednik Američke akademije za film. Stojan Stiv Tešić, takođe oskarovac, sa svojim prvim scenariom, koji se borio do poslednjeg daha protiv diskriminacione politike SAD prema Srbiji. Zoran Perišić, čovek koji je naučio Supermena da leti!!! Šic Anđelina!!! Pa čak je i Bred Pit počeo karijeru u ex-Yu, u filmu Božidara Bože Bote Nikolića.

Ali da se uzdignemo iznad prostote. Ipak ovde pričamo o Piteru Bogdanoviću, čoveku koji je u prvoj rečenici knjige o svojoj nikada prežaljenoj ljubavi Doroti Straten, Plejboj zečici, konstatovao: ‘Začet sam u Rumii’.

Rođen je 30. jula 1939. u Njujorku, u emigrantskoj porodici od oca Borislava, slikara i vajara, i majke Herme, koji su na novom kontinentu tražili utočište od ratnog vihora u Evropi. Pošto roditelji nisu govorili engleski, malom Petru-Piteru, palo je u zadatak da ih nauči, a neefikasniji način, bio je odlazak u bioskop gde im je prevodio dijaloge filmova. Već u 16. godini upisao je glumačke studije kod slavne Stele Adler (Stella Adler), lagao je da ima 18, da bi u šezdesetim godinama XX-og veka, postao slavan u njujorskim krugovima kao urednik filmskog programa Muzeja savremene umetnosti.

Inspirisan od filmskih kritičara francuskog magazina Kaje d sinema (Cahiers du cinema), kasnije vodećih reditelja ‘novog talasa’, Trifoa, Šabrola, Romera, i sam odlučuje da dublje pronikne u istoriju filma, ali i da sam postane reditelj. U tome ima veliku podršku svoje prve supruge, poznate pesnikinje Poli Plat. Do prilike dolazi sasvim slučajno kada na jednoj projekciji upoznaje Rođera Kormana, maga produkcije niskobudžetnih filmova, koji će prvu priliku pružiti i Kopoli i Skorcezu.

Za svega nekoliko dana snima svoj prvenac Mete (Targets, 1968) za koji je takođe napisao scenario, producirao ga i montirao. Sledeći niskobudžetni film potpisuje kao Derek Tomas (Derek Thomas). Već u to vreme zadobija veliko poštovanje i prijateljstvo velikana kao što su Orson Vels ili Ford, o kojem snima dokumentarni film Režija Džon Ford (Directed by John Ford). Uspešima izgleda nema kraja, jer slede Što te tata pušta samu (What’s up Doc, 1972) i Mesec od hartije (Paper Moon, 1973), koje slavi kritika, ali i postizu veliki uspeh na blagajnama.

„Začet sam u Rumii“. Piter Bogdanović Foto: Follet

Dolazi u Beograd na FEST. Kao odlivak tog vremena ostaje intervju koji je sa njim vodio Miloš Miša Radiojević za tadašnji RTS. „Piter“, kaže Miša. „Možeš da me zoveš Petar!“ – kaže Boganović.

Ali nakon decade žanrovskih eksperimenata tu se dešava i prekretnica, koja počinje novom romantičnom vezom sa dvadesetak godina mladom starletom i Plejbojevom zečicom Doroti Straten, pomenutom u uvodu, koju ubija ljubomorni muž za vreme snimanja filma ‘Dan kada su se svi smejali’ (They All Laughed, 1981).

Amerika je skandalizovana, a duhove će još više uzbuniti kada bude venčao njenu mlađu sestru B.P. Straten, koja je tada bila sasvim blizu ali sa pogrešne strane punoletstva. Iako će u sledeće tri decenije uslediti desetak filmova, Bogdanović je nepoželjno ime za producente, pa se ponovo vraća glumi i pisanju o filmu. U međuvremenu je i dva-tri puta bankrotirao.

Mlađe generacije ga najpre poznaju kao psihijatra iz kulturne TV serije ‘Sopranovi’ (Sopranos) i kao urednika

programa filmskih klasika na kablovskoj televiziji u Njujorku. Svetska federacija filmskih arhiva, FIAF, 2007. mu dodeljuje nagradu za životno delo, svrstavajući ga rame uz rame sa velikanima kao što su Bergman ili Oliveira, dok ga kritika smatra jednim od najvažnijih predstavnika „novog Holivuda“, uz Lukasa, Spielberga, Čimina ili Kopolu.

Zanimljivo je da mu je Karl Malden jednom savetovao da ne rasipa energiju na sve strane, te da se odluči oko toga da li je glumac, reditelj ili kritičar. Prijateljski savet svog slavnog zemljaka, Bogdanović nikada nije prihvatio.

Za dolazak Bogdanovića (opet na rodnu grudu) slobodan sam da kažem da je jedno od najvećih dostignuća FEST-a.

I nemoj da neko više spominje Anđelinu!

Autor je reditelj filma Dr Rej i đavoli, koji će biti prikazan na zatvaranju Festa

Naš čovek 2 JIRŽI MENCL

Veteran domaće kinematografije Puriša Đorđević na ovogodišnjem Festu predstaviće svoje dokumentarno ostvarenje o jednom drugom velikanu svetskog filma - Jiržiju Menclu. (Mencl inače večeras sa Piterom Bogdanovićem otvara Fest). Duhovita koserija pod nazivom „Plašim se da se sve razume“ nastala je na fonu Menclovog rediteljskog rada u ovdašnjem Narodnom pozorištu na postavci opere „Zaljubljen u tri narandže“. Inače, prikazivanje ovog filma u Domu omladine svojevrstni je omaž njemu samom koji je učestvovao i na prvom Festu. - Prvi festival za mene je bio dobar početak - prikazan je film „Podne“, ali u popodnevnom terminu. Nažalost, nije bilo publike jer je ona čekala večernji program. To ne znači da nisam voleo festival iako ga je osnovao jedan Užičanin, a ja sam Čačanin.

Puriša Đorđević i Jirži Mendl

Piše

Pavle
Simjanović

WHAT'S IT ALL ABOUT?

Ukoliko volite - ne, volite je pogrešna reč – ukoliko su vam filmovi potrebni, Fest, u sadašnjoj formi, niti bilo koji drugi festival, na kraju krajeva, u svetu svedostupnosti informacija i bilo kog sadržaja koji poželite, zapravo vam nije neophodan. Ipak, tu je, i donosi više koristi nego štete, što i nije tako mala stvar

Fest je od svog nastanka pa sve negde do kasnih osamdesetih godina prošlog veka imao konkretnu, jasno definisanu funkciju. Naime, u ta pradavna vremena filmovi su u redovnu bioskopsku distribuciju ulazili sa ogromnim zakašnjenjem, pa su tako, recimo, prvi filmovi koji sam na velikom platnu gledao bili „Indijana Džons i ukleti hram“ i „Povratak džedaj“ u pokojnom bioskopu Odeon, par godina nakon što su snimljeni, kao nešto već prilično bajato ali svakako vredno pažnje. Piraterija je funkcionisala na vrlo primitivnom nivou, sa puno puta presnimljenim kasetama koje su se izdavale u nekoliko video klubova, naziva kao što su „BVC“ („Belgrade Video Club“) ili „Zvinko“. Kada biste došli na red (znala je da bude prilična gužva u tim podrumima i garažama napunjenim do plafona VHS kasetama) pitali biste vlasnika (koji je obično i radio iza pulta) nešto kao „ima neka nova akcija?“ na šta bi on rekao, npr., „ima sa Patrikom Svezjom super film“, „Poslednji kin“ (u stvari „Next of Kin“ ali prevodioć nije baš znao šta je to „kin“ pa se odlučio za varijantu u kojoj davalja reč mora da ima neke veze sa dalekim istokom). Jasno je dakle šta je Fest značio, priliku da se tada pa ko zna kada na normalan, dostojanstven način pogleda nešto zaista veliko i važno. Pritom, reklama je bila, naročito u početku, gotovo nepostojeća, na filmove se išlo na slepo, pa je tako, npr., moj otac išao na „Buća Kasidija i Sandens Kida“ kome je jedina preporuka (osim žanra, naravno) bila što u njemu igra Pol Njumen, jer je tada Robert Redford bio tek prepoznatljiva

faca. I onda dobijete pred sobom neponovljivo ludilo scenarija, atmosfere, glume, dijaloge kao što je „Ma, neću da skočim, hoću da se borim!“ – „Šta je s tobom, čoveče?!“ – „Ne znam da plivam!“; dobijete Ketrin Ros od koje posle ne možete da spavate... Na stranu „Amarkordi“, Bergmani i ostale kanonizovane umetnosti, „Braća Bluz“ je, po pričama starijih, bio film koji ih je, npr., zatekao potpuno nespremne, nešto o čemu se posle danima govorilo kao o najfascinantnijoj stvari koju su ikada gledali. Sve zajedno, stiće se slika o društvenoj važnosti i uticaju filma, obrnuto proporcijalna njegovoj dostupnosti. Moglo bi se polemisati da film i dalje ima svoju angažovanu funkciju ali mi se čini da su „Braća Bluz“ učinila više za oslobađanje uma od stotina filmova o trafingu i tranzicionoj socijalnoj nepravdi. A još je i zabavan, da parafriziram naratora iz „Velikog Lebovskog“ koji tvrdi da je priča koju će nam ispričati makar toliko zanimljiva kao i bilo koja druga, „a još je i na engleskom“...

Čemu danas služi Fest? Kada se baci pogled na glavni program, primetno je da je veliki broj filmova svoj bioskopski život završio pre gotovo pola godine, dok su mnogi odavno i izdati na DVD-u, u inostranstvu, naravno. Dakle, reklo bi se da distributeri čuvaju jedan broj filmova kako bi im Fest doneo dodatnu reklamu. Naravno, ako izuzmemo jumjavu za brzinom informacije kao bitan faktor u izboru filma, ostaje nam efekat zajedničkog iskustva koji se ne može dobiti u kućnom okruženju. Skorseze na kraju svog

četvorosatnog dokumentarca o istoriji američkog filma upoređuje bioskopsko iskustvo sa doživljajem odlaska u crkvu (prigušeno svetlo, tišina, zajednički doživljaj) i to je zaista snaga sa kojom se nije šaliti i koja će, valjda, uvek imati svoje mesto u ljudskom ponašanju i navikama. No, čini se kao da čovek dvadeset prvog veka više od zajedništva traži usamljenost i mir. Život se ubrzao, na ulici više nije sivo i dosadno i ljudi najviše od svega žude za bekstvom u svoje male, privatne univerzume, bekstvom koje je nekada omogućavao upravo film. No, ipak, ostaje to čuveno muvanje po holu Sava centra, rukovanje sa poznanicima, „ćao – ćao“, dok sami filmovi zapravo više i nisu toliko bitni.

Moglo bi se reći da funkciju Festa u Beogradu poslednjih godina, već i decenija, preuzima novembarski Autorski festival, u novije vreme i Slobodna zona, nudeći nešto što kasnije neće biti na bioskopskom repertoaru ili se ne može tako lako pronaći putem interneta, zadržavajući „sad ili nikad“ efekat koji je Fest nekada imao, a koji ipak i dalje čuva u svojim programskim celinama koje predstavljaju opskurnije, festivalske filmove. Tako, u Domu omladine i Dvorani kulturnog centra biće prikazani novi filmovi Alekseja Balabanova, Meri Haron („Američki psiho“), Santal Akerman i Ejbela Ferare, što znači da se me morate voditi u potpunosti po osećaju, rizikujući da vas neki umetnik počne nakon petnaest minuta šutirati svojim svetonazorom iz bioskopske sale. Teško da ćemo, ne znajući na šta

tačno idemo, dobiti nekog novog „Buća Kasidija i Sandens Kida“ ali opet, ljudski je verovati u čuda. Zato valjda i živimo.

Što se tiče glavnog programa, valjalo bi se informisati koji filmovi se neće naći na bioskopskom repertoaru nakon Festa. Takva sudbina bi mogla da zadesi, ne posedujem nekakve insajderse distributerske informacije već jednostavno nagađam na osnovu profila filmova, npr., „Drvo života“ Terensa Malika ili „Drive“ Nikolasa Vindinga Refna, filmove koji u potpunosti zaslužuju veliko platno i mrak sale (mada drugi možda pre neki manji, art bioskop). Kada smo kod insajderskih priča, gost Festa Piter Bogdanović, koji ih ima jedno milion u svom mozgu i ne libi se da ih deli okolo, vlasnik je tačne misli da nikada nećete reći da ste slušali staru Betovenovu simfoniju, ili videli staru sliku Vinsenta Van Goga, dok se iz nekog razloga filmovi dele na stare i nove. Pera Bogdanović ispravno zaključuje da ukoliko neki film niste gledali za vas je nov. Ukoliko volite - ne, volite je pogrešna reč – ukoliko su vam filmovi potrebni, Fest, u sadašnjoj formi, niti bilo koji drugi festival, na kraju krajeva, u svetu svedostupnosti informacija i bilo kog sadržaja koji poželite, zapravo vam nije neophodan. Ipak, tu je, i donosi više koristi nego štete, što i nije tako mala stvar.

Autor je filmski kritičar Danasa

fiksni
300 besplatnih impulsa

+

mobilni
postpaid tarifa sa
500 minuta, 500 poruka
i 1GB za prenos podataka

+

@ internet
neograničen protok
brzine do 6 Mb/sec

+

televizija
digitalni signal sa
preko 100 kanala i
dodatnim sadržajima

Sve skockano u jedan paket!

Izaberite sami kombinaciju usluga koje odgovaraju svim vašim potrebama, a mi ćemo ih upakovati za Vas. Sve naše usluge na jednom mestu i jedinstvenom računu već od **2886*** dinara mesečno.

* Cena uz ugovor na 24 meseca za Box 4+

box **Telekom Srbija**

www.telekom.rs • call centar (011) 9813 • poslovnice Telekom Srbije

Borislav Andelić *umetnički direktor Festa*

Ostavština za budućnost

Ovogodišnji, jubilarni, četrdeseti po redu Fest rađen je u već prepoznatljivijoj, tradicionalnoj programskoj matrici „festival festivala“. To je, imajući u vidu jubilej, „omaž“ pažnje vrednoj tradiciji ove manifestacije, koja je bila, i ostala, uz značajnu podršku beogradske publike, vodeća kulturna i filmska manifestacija našeg glavnog grada, a takođe i šire u regionu. Istovremeno, to je i najbolje programsko rešenje, u postojećoj realnosti ekonomskih uslova u kojima se Fest održava.

U situaciji u kojoj, poput Toronta, Fest nije takmičarski festival, izuzev njegovog programa Evropa van Evrope, ovakav programski koncept nudi najviše prostora traganjima za filmovima koji predstavljaju mozaik doživljaja i zapažanja savremenih filmskih stvaralaca, bilo da su iz glavnog komercijalnog toka ili nezavisne produkcije. Izabrani filmovi smešteni su u cikluse, slične onima od lane: Glavni program, Holivud, Panorama svetskog filma, Evropa u Evropi, Evropa van Evrope, Izabrani dokumentarci uz dva izdvojena fokusa, ali sa potencijalno veoma zanimljivim izborom filmova, Britanika i Kanada. Ukupno, sedamdeset i više premijernih ostvarenja predstavljaju, može se slobodno reći, veoma atraktivni i izazovan izbor svega onog značajnog i vrednog pažnje na planu filmske umetnosti tokom prošle godine. Time se, bez lažne skromnosti, Fest vraća tradiciji brenda „dobrog filma“ po kojoj je bio poznat u vreme svojih sjajnih godina u prošlosti, koja je odigrala značajnu edukativnu ulogu u stvaranju i razvijanju ukusa bioskopskih posetilaca na planu filmske umetnosti na našim prostorima.

Imajući u vidu da je reč o značajnom jubileju, Fest ove godine, otvorenih očiju ka budućnosti, baca takođe pogled, bez lažne nostalgije, na prohujalu uzbuđivu prošlost ove manifestacije. Sećanje na stare svetle dane Festa, stvorenog u vreme hladnoratovskih trnjenja, kada je manifestacija bila svojevrsna platforma susreta Istoka i Zapada, uz glamurozne goste, najveća imena tadašnjeg filma i mnoga onih koji dolaze koje su sada vodeće zvezde, ovogodišnji festival pokušać da evocira prisustvom trojice značajnih gostiju - Pitera Bogdanovića (trenutno jedine žive holivudske veličine srpskog porekla), Jiržija Mencla (Oskarovca i tradicionalnog prijatelja Festa) i Menahema Golana (čuvenog producenta koji je radio i sa našim proslavljenim rediteljem Dušanom Makavejevom) - i njima posvećenim omažima u vidu retrospektiva njihovih filmova i master klas predavanja.

Jubilej će skromno, prilagođeno vremenu, ali dostojanstveno u duhu tradicije, kraćim filmovima na otvaranju podsetiti na ono što čini zapaženu ostavštinu ove manifestacije, kao i omaž ljudima koji su je stvarali i od nje učinili ono što jeste za Beograd i našu kulturnu sredinu. Svemu tome svoj doprinos daće i monografija o Festu specijalno osmišljena za ovu priliku, kao i prateće izložbe iz fundusa materijala o festivalu tokom prohujalih vremena.

Fest je, i ove godine, prvenstveno, što se ponuđenih filmova tiče okrenut ka većoj komunikativnosti sa beogradskom publikom. Nema festivala bez publike. Veliko interesovanje izraženo sa respektabilnim nivoom prodaje karata govori o tome da će alhemija između Festa i njegove publike trajati i ove godine, uprkos otežanim vremenskim uslovima. Činjenica da se termin dešavanja Festa poklapa sa završnom svečanošću dodele Oskara neosporno predstavlja dodatni stimulans za interesovanje publike i medija.

Na programu će se naći nekoliko ostvarenja koja su u najužoj konkurenciji za brojne nagrade. Između ostalih, tu je trenutno vodeći „Artist“ Mišela Azanavičijusa sa Žanom Dužardinom i Berens Bezo, koji će se, kao što je u Kanu bio uvršćen u poslednjem trenutku u program, na Festu naći na programu Fest na biš, zatim „Potomci“ Aleksandra Pejna sa Džordžom Klunijem, „Čelična Ledi“ Filinde Lojd sa Meril Strip ili „Drvo života“ remek delo Terensa Malika (kanski pobednik) i mnogi drugi. Ništa manje pažnje vredna su i ostvarenja poznatih evropskih reditelja, poput „Melanholijske“ Larsona fon Trira (najbolji film u prošloj godini po mišljenju Evropske filmske akademije), „Avr“ Akija Kaurismakija sa Andre Vilmsom (koji će biti gost Beograda), „Dečak sa biciklom“ braće Darden, „Imamo papu“ Nanija Moretija sa Mišel Pikolijem ili „Moramo da govorimo o Kevinu“ Lin Ramseja sa Tildom Svinton, „Vulkan“ Runara Runarsona i tako dalje.

U duhu tradicionalne podrške savremenom srpskom filmu i njegovim autorima, ove godine će na zatvaranju biti prikazan najnoviji igrani film Dinka Tucakovića „Dr Rej i đavoli“, koji je i tematski svojevrsna posveta legendarnom autoru Nikolasu Reju, ali u kontekstu njegovog boravka u Beogradu i sada sa Avala filmom. Takođe, biće prikazani i dokumentarni filmovi „Plašim se da se sve razume“ poznatog reditelja Puriše Đorđevića o radu Jiržija Mencla u Narodnom pozorištu i „Zalet“ Miroslava Stamatova. Otkriti u spletu filmova, ponuđenih u različitim programskim celinama, magične tajne doživljaja sveta i filmske umetnosti njihovih tvoraca, predstavlja izazov za svakog gledaoca. Avantura može da počne.

Nema festivala bez publike. Veliko interesovanje izraženo sa respektabilnim nivoom prodaje karata govori o tome da će alhemija između Festa i njegove publike trajati i ove godine

XL

Ivan Karl, selektor Festa

- Bilo bi apsurdno insistirati na glamuru, jer nije vreme za rasipanje. Štednja i kreativnost su neophodni - kaže Ivan Karl, jedan od selektora 40. jubilarnog Festa u razgovoru za Danas upitan da li je ekonomska kriza uticala na ovogodišnje izdanje ove filmske smotre. On ukazuje da se, iako je kriza globalna, njeni efekti srećom još uvek ne osećaju u filmskoj industriji. Fest će biti skromniji kada je reč o finansijskim ulaganjima, ali su skoro svi željeni filmovi obezbeđeni.

● **Šta su ekskluziviteti, to jest, šta će moći da se pogleda samo na Festu?**

- Oko dve trećine filmova ne ostaje u Srbiji. Ostatak su distributerski naslovi koji će vremenom doći na redovni bioskopski repertoar, kasnije na televiziju. Filmovi koji su dakle u proputovanju kroz našu zemlju su najvećim delom prisutni u programima Panorama svetskog filma, Evropa van Evrope, Kanada i Evropa u Evropi. Ove selekcije su okosnica Festove ponude u Domu omladine i Dvorani Kulturnog centra.

● **Slogan ovogodišnjeg Festa je „U svetu velikih“. Čime je on bio inspirisan - godinama festivala ili njegovom koncepcijom?**

- Sa Frojdom nema veze, iako imamo film „Opasan metod“ koji se bavi nastankom psihoanalize. Slogan i idejno rešenje kampanje su u osnovi spretna kombinacija brojki i slova kojima se pozabavio Dušan Krijić tako što je 40 preveo u rimski XL, a to je inače velika konfekcijska oznaka. Fest ima 40 godina, blizu četiri hiljade filmova i četiri miliona gledalaca. Ti parametri svrstavaju beogradski festival u svet velikih filmskih manifestacija.

● **Po kojim kriterijumima birate filmove?**

- Biramo ih po meri publike. Fest je festival festivala, sa prevashodnim ciljem da informiše gledaoce o kretanjima u savremenom filmu. Bora Andelić i ja poštujemo tu originalnu programsku formulu koja daje dobar manevarski prostor, jer nemate nikakva ograničenja kada je reč o žanru, zemlji porekla i vrsti filma.

● **Da li ste zadovoljni izborom?**

Foto: Beca
Borislav Andelić

Ivan Karl

- Jesam. Obezbedili smo skoro sve što smo želeli. Ima nekoliko filmova poput „Srama“ Stiv Mekvina, „Fausta“ Aleksandra Sokurova, „Ponoć u Parizu“ Vudija Alena, „Deep Blue Sea“ Terensa Dejvisa, koji nisu bili u prilici da sačekaju ili dođu na Fest. Kompenzacija je ipak stigla sa „Artistom“ čime smo kompletirali ponudu. Verujem da će predstojeća dodela Oskara to potvrditi.

● **Kako će se obeležiti jubilarno 40. izdanje Festa?**

- Meni je uz selektorski, pripao i najveći deo posla oko proslave godišnjice. Taj paket aranžman obuhvata Monografiju „Sanjati otvorenih očiju“ koja pokriva zaslužne pojedince i sve bitne događaje u protekle četiri decenije. Veliku pomoć sam imao u arhivama Tanjuga, Sava centra i moje matične kuće RTS, što će se videti i kroz izložbu fotografija u holu Plave dvorane ali i u dva kratka filma koje ćemo emitovati u direktnom prenosu svečanog otvaranja zamišljenog kao omaž ljudima koji su vodili Fest svih ovih godina.

Aleksandra Čuk

1970.

Milutin Čolić je u januaru u Dvorani kulturnog centra priredio Politikin festival Najbolji filmovi 69. Već u martu je na podsticaj Milana Vukosa potpredsednika Skupštine grada održana prva sednica inicijativnog odbora za osnivanje FEST-a koji je formiran u septembru mesecu. Za umetničkog direktora izabran je Milutin Čolić, za predsednika saveta, Aleksandar Saša Petrović, za izvršnog direktora Dr Petar Volk, a za selektore specijalnih programa Dušan Makavejev i Slobodan Novaković. Logotip FEST-a je kreirao Slobodan Mašić, slogan „Hrabri novi svet“ je usvojen na predlog Dejana Đurkovića. FEST je primljen u članstvo FIAPF-a, Međunarodne federacije filmskih festivala **1971 – 1980. Gosti FEST-a bili su:** Piter Fonda, Denis Hopper, Liv Ullman, Frenk Kapra, Andžej Vajda, Slivija Majls, Vitorio De Sika, Sergej Bondarčuk, Kirk Daglas, Trevor Hauard, Džozef Lozi, Miloš Forman, Ken Louč, Piter Bogdanović, Sibil Separd, Dina Lolobridida, Jerži Skolimovski, Džek Nikolson, Sem Pekinpo, Kosta Gavras, Alberto Latuada, Krištof Zanusi, Danijel Olbricki, Dženifer O'Nil, Bertran Taverije, Istvan Sabo, Pjer Paolo Pazolini, Frensis Ford Kopola, Piter Justinov, Mikelandelo Antonioni, Robert De Niro, Franko Nero, Iv Boase, Bernardo Bertolucci, Džeri Šacberg, Marčelo Mastrojani, Ettore Skola, Klaudija Kardinale, Roman Polanski...

Prikazani su: Meš, Roberta Altmann, Konje ubijaju, zar ne, Sidnija Polaka, Goli u sedlu, Denisa Hopera, Vrt Finči Kontinijevih, Vitorija De Sike, Pet lakih komada, Boba Rafelsona, Rubljov, Andreja Tarkovskog, Kum, Francisa Forda Kopole, Francuska veza, Vilijerna Fridkina, Paklena pomorandža, Stenilja Kjubnika, Smrt u Veneciji, Lukijana Viskontija, Poslednja bioskopska predstava, Pitera Bogdanovića, Kabare, Boba Fosa, Opsadno stanje, Koste Gavrasa, Amarkord, Federika Felinija, Zaoka, Džordž Roj Hila, Kineska četvrt, Romana Polanskog, Ajkula, Stivena Spilberga, Let iznad kukavičeg gnezda, Miloša Formana, Takšista, Martina Skorsezea, Cigani lete u nebo, Emilija Lotjanua, Dvadesi vek, Bernarda Bertolucija, Jesena sonata, Ingmara Bergmana, Lovac na jelene, Majki Čimina, Limeni doboš, Fokera Slendorfa... **Slobodan Novaković** je na TV Beograd pokrenuo Hronike Festa, originalni televizijski sadržaj koji je definisao kao lapidarnu informaciju o autorima i njihovom opusu. Blizg je u formatu džepne knjige štampao romane po kojima su snimani filmovi FEST-a, a PGZ izdavao Melodije FEST-a na LP pločama sa originalnom filmskom muzikom.

1981 - 1986.

Uvode se višedane selekzione komisije čiji su članovi bili: Ljubomir Radičević, Mića Milošević, Bogdan Ilić, Mića Jovanović, Slobodan Novaković, Predrag Golubović, Milan Vlačić, Radoslav Zelenović, Irma Flis i Ilija Milutinović. **Gosti FEST-a bili su:** Stejsi Kič, Štiv Tešić, Majkl Čimino, Pe-

ter Bačo, Pol Šreder, Karen Blek, Juraj Jakubisko, Erland Jozefson...

Prikazani su: Kagemuša, Akira Kurosava, Čovek slon, Dejvida Linča, Imperija uzvraća udarac, Irvina Kešnera, Jahači na duge staze, Voltera Hila, Bekstvo iz Alkatraza, Dona Zigela, Eskalbur, Džona Bormana, Krunski svedok, Petera Bača, Oti-mač iz gubljenog kovegca, Stivena Spilberga, Bekstvo iz Njujorka, Džona Karpentera, Vatrne kočije, Hju Hadsna, Poštaer uvek zvani dvaput, Boba Rafelsona, ET vanzemaljac, Stivena Spilberga, Galipolje, Pitera Vira, Blejd raner, Ridlija Skota, Konan varvarin, Džona Milijusa, Oficir i džentlmen, Tejlora Hekvorda, Gandi, Ričarda Atenboroa, Bogovi su pali na teme, Džejmija Ujsa, Flešdens, Edrijena Lina, ParizTeksas, Vima Vendersa, Put u kosmos, Filipa Kaufmana, Bilo jednom u Americi, Serda Leonea, Povratak u budućnost, Roberta Zemekisa. ...

1987 - 1989

Imenovana je tročlana selektorska komisija u sastavu: Gordon Mihir, Dušan Makavejev i Boro Drašković. Na čelo organizacionog odbora došao je Vojislav Voki Kostić, Predsednici saveta bili su Radivoj Četvrtinai i Aleksandar Saša Petrović. **Nebojša Đukelić** je osmislio i pokrenuo FESTOVIŽU, eksperimentalni video program namenjen prostorima Sava Centra koji je 1989 godine prevazišao festivalske okvire i preuzeo kompletan probni rad Trećeg kanala TV Beograd.

Gosti FEST-a bili su: Miloš Forman, Andrej Končalovski, Aleksej German, Aki Kaurismaki, Danijel Olbricki... **Prikazani su:** Misija, Ronalda Džofija, Soba sa pogledom, Džejmsa Ajvorija, Pomahnitali voz, Andreja Končalovskog, Hana i njene sestre, Vudi Alena, Veštica iz Istvika, Džordža Milera, Poslednji kineski car, Bernarda Bertolucija, Smrtonosno oružje, Ričarda Donera, Vol strit, Olivera Stouna, Fatalna privlačnost, Edrijena Lina, Salam Bombaj, Mire Nair, Riba zvana Vanda, Čarlsa Krajtona...

1990 - 1992.

Selektor je bio Nebojša Đukelić. **Gosti FEST-a bili su:** Dejvid Patnam, Elmar Klos, Lučijan Pintilije, Džim Džarmus, Džoni Dep, Žan Žak Anoa, Nikita Mihalkov, Žan Mark Bar...

Prikazani su: Tajanstveni voz, Džima Džarmuša, Društvo mrtvih pesnika, Pitera Vira, Opasne veze, Stivena Frisa, Divlji u srcu, Dejvida Linča, Mileovo raskršće, Džozela Koen, Sirona, Žan Pol Rapena, Plavi čelik, Ketrin Bigelou, Dragost karuboj, Gas Van Santa, Barton Fink, Džozela Koen, Visoke potpetice, Pedra Almodovara, Delikatesna radnja, Žan Žak Anoa i Marka Karoa, Do kraja sveta, Vima Vendersa, Evropa, Larsa Fon Trira, Telma i Luiz, Ridlija Skota...

Na inicijativu **Aleksandra Saše Petrovića** u okviru FEST-a je pokrenut Beogradski međunarodni festival srednje-evropskog filma BESEF čiji je selektor bio Boro Drašković. Održan je

jednom i nikad više, 1991 godine. Između FEST-a 91 i FEST-a 92 izbio je građanski rat koji je doveo do raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

1993 – 1994.

Kriza je počela već sredinom 1992. godine kada su prema novouspostavljenjnoj Saveznoj Republici Jugoslaviji uvedene ekonomske, kulturne i sportske sankcije UN. Početkom 1993. stigla je preporuka FIAPA da se zbog međunarodne blokade FEST zamrzne što je savet prihvatio pa FEST-a nije bilo 1993 i 1994. godine.

U tradicionalnom terminu FEST-a i uz selektora Nebojšu Đukelića u Sava centru je održana izuzetno posećena revija POZITIV 93 na kojoj su između ostalih prikazani igrači, Roberta Altmann, Ples do ljubavi, Baza Lurmana, Glangari Glen Ros, Džejmsa Follja. Jugoslovenska kinoteka je paralelno pripremila program SECAM Se sastavljen od najvećih hitova ranijih festivala.

1995 – 1996.

Deo sankcija UN koji se odnosio na sport i kulturu je suspenzovan. Na čelo saveta obnovljenog FEST-a krajem 1994. dolazi Emir Kustirica, koga 1996. na tom mestu nasleđuje Milutin Čolić. Umetnički direktor tokom te dve godine bio je Nenad Đukić, a operativni direktor Nena Donić.

Gosti FEST-a bili su: Harvi Kajtel, Ejndru Birkin, Beatris Dal, Tom Tikver, Klaus Marija Brandauer, Teri Džons, Mihaliks Kajokanis, Ron Holovej... **Prikazani su:** Ogoljeni, Majka Lija, Nebeska stvorenja, Pitera Džeksona, Smrtonosna Marija, Toma Tikvera, Smrt i devojka, Romana Polanskog, Sneider, Stivena Frisa, Četiri venčanja i sahrana, Majka Nevila, Mržnja, Metju Kasovica, Ceremonija, Klo-da Sabrola, Beli balon, Džafara Panahija, Lisabonska priča, Vima Vendersa, Čovek zvezda, Džuzepea Tornatorea, Poljubac leptira, Majkla Vinterbotoma, Za zemlju i slobodu, Kena Louča...

1997. Umetničko veće su činili: Borislav Andelić, Miroslub Vučković, Radoslav Zelenović i Božidar Zečević. U novembru 1996. godine u Srbiji su održani lokalni izbori na kojima je pobedila opoziciona koalicija "Zajedno". Pošto je republička vlast pokušala da prvo prekorio rezultate, a potom ih poništi, otpočeli su svakodnevni građanski i studentski protesti širom zemlje, najvećeg intenziteta u Beogradu. **Povod da se prekine FEST 97** bila je brutalna intervencija policije na Brankovom mostu u noći između 2 i 3. februara. Tom prilikom je divljački pretučeno nekoliko hiljada građana, a po izuzetno niskoj temperaturi bili su upotrebljeni vodeni topovi. FEST 97 je nastavljen kao revija filmova 11. februara.

1998 - 2001. Na čelu saveta bio je Dinko Tucaković. Program FEST-a 98 je sastavljen kolektivno, FEST 99 je imao dva selektora Draga-

na Jeličića i Mirosluba Vučkovića. Od 2000. godine Miroslub Vučković je samostalno vršio dužnost selektora. **FEST 99**, je održan u očekivanju mogućih sirena i bombi kojima se zveckalo još od oktobra prethodne godine.

Gosti FEST-a bili su: Nikolas Vinding Refn, Endru Got, Labi-na Mitevska, Hjuo Viving, Pupi Avati, Džulijan Tempol, Džafar Panahi, Žan Mark Bar, An Mugalis, Folker Slendorf...

Prikazani su: Kineska kutija, Vejna Vanga, Do gole kože, Pitera Katanea, Večnost i jedan dan, Tea Angelopolusa, Dve ča-dave dvocevke, Gaja Ričija, Jovanka Orleanka, Lika Besona, Buena vista klub, Vima Vendersa, Ples u tami, Larsa Fon Trira, Bili Eliot, Stivena Daldrija, Magnolija, Pola Tomasa Andersona, Pritajeni tigar skriveni zmaj, Anđa Lija...

2002 - 2003. Na čelo saveta je došao **Dušan Makavejev** koji se na tom mestu predsednika zadržao godinu dana. Neposredno pre početka Festa 2003, SR Jugoslavija je zvanično prestala da postoji. **Miroslub Vučković** je sjedinio funkcije Umetničkog direktora i selektora i obavljao ih je do 2010. godine.

Gosti FEST-a bili su: Fatmir Koči, Loran Kante, Ken Rasel, Šari Aznavur, An Mugalis, Do Haj...

Prikazani su: Mulen ruč, Baza Lurmana, Gosford park, Roberta Altmanna, Pad crnog jastreba, Ridlija Skota, Panamski krojač, Džona Burmana, Monsunska svadba, Mire Nair, Duhovi u nama, Alejandra Amenabara, Kanadahr, Mohsena Makhmalbafa, Dan obuke, Entona Fuke, Čikago, Roba Maršala, Pijanista, Romana Polanskog, Pričaj sa njom, Pedra Almodovara, Rat, Alekseja Balabanova, Sve o Šmitu, Aleksandra Pejna, Zbogom Lenjinu, Volfgangu Bekera, 28 dana kasnije, Denija Bojla. ...

2004 – 2011.

Dupliran je broj prodatih ulaznica, uveden poslovni segment B2B, pokrenut specijalni takmičarski program Evropa van Evrope.

Za direktora Direkcije FEST-a izabran je **Miloš Paramentić**. Na čelu saveta FEST-a bili su Goran Paskaljević, Milutin Petrović i Šrdan Golubović. 2008. je formiran odbor FEST-a koji su predvodili Darjan Mihajlović i od 2011 godine Vesna Marjanović. Umetnički direktor i selektor su po ugledu na BITEF i nekadašnju FEST-ovu tradiciju postale razdvojene funkcije koje su odlukom Skupštine grada Beograda 2010. godine pripale **Borislavu Andeliću i Ivanu Karlu**.

Gosti FEST-a bili su: Hana Šigula, Džafar Panahi, Fatih Akin, Katrin Danev, Abas Kjarostami, Karen Sahazarov, Aleks de la Iglesija, Vim Venders, Ana Karina, Bob Rafelson, Milo Mančevski, Folker Slendorf, Refj Fajns, Dominik Blan, Jerži Skolimovski, Ken Fori, Dejvid Torton, Samuel Maoz, Suzan Rej, Mišel Siman...

Ivan Karl

Piše
Miloš
Mitrović

Policaјјčina

Leonardo di Kaprio u ulozi Huvera

Kada je administracija Baraka Obame jula prošle godine odlučila da produži mandat šefu Federalnog istražnog biroa (FBI) Robertu Mileru, poneki kongresmen i deo liberalne javnosti bili su zabrinuti. U tome su videli opasan pravni precesan, jer će na osnovu ovakve odluke Kongresa i šefa države i budućim direktorima desetogodišnji mandat moći da bude produžavan. Ali su na prvom mestu sa jezom ukazivali na već viđeno, prizivajući sećanje na Dž. Edgara Huvera, osnivača i doživotnog gospodara famoznog Ef-Bi-Aja tokom dugih 37 godina. Da se ta, uglavnom mračna istorija ne ponovi, Kongres se 1976., po Huverovoj smrti, pobrinuo upravo ograničavanjem direktorskog mandata.

Sadašnji američki zakonodavci pravdajući se, čime drugim do nacionalnom bezbednosti, derogirali su akt iz 1976. Huver za njih nije babaroga.

A ko je zapravo bio Dž. Edgar Huver (1895 - 1972)? Američki Veliki inkvizitor, lovac na vešice, to jest na komuniste i ostale levičare i izdajnike, špijune i sabotere svih boja, despotski vladar policije, prijatelj mafije, mason, baš tim redosledom. Činjenica, ili možda ipak samo spekulacija, da je bio gej je van konkurencije, jer seksualna sklonost Huvera za mnoge je američke istraživače njegovog lika i dela bila i ostala daleko najintrigantnija tema.

Hvale na račun Huvera su retke, one do danas najistaknutije zbog znamenitosti ličnosti koje su ih izgovorile bile su uglavnom prigodnog karaktera. Tako je predsednik Ričard Nikson povodom smrti Huvera 1972. o pokojniku rekao: „Jedan od giganta... Nacionalni simbol hrabrosti, patriotizma i granitne časti i integriteta“. A privatno, na vest o Huverovoj smrti, kako je u svojoj knjizi „Tajni život Dž. Edgara Huvera“ objavljivao početkom ove godine zapisao Entoni Samers, Nikson je šokiran dreknuo: „Isuse Hriste! Taj stari pušač...“.

Hari Truman, jedan od američkih predsednika kojima je Huver kao šef FBI bio na usluzi - uz pomenutog Niksona, to su bili još i Ruzvelt, Ajzenhauer, Kenedi i Džonson - indikativno je pohvalio Huvera u svojim memoarima: „Zemlja treba da bude ponosna na svoje službe bezbednosti i da im veruje. One su nas gotovo u potpunosti sačuvala od sabotera i špijuna tokom Drugog svetskog rata“. Truman je, međutim, kako je otkriveno 2008, odbio Huverov zahtev za pritvaranje 12.000 „potencijalno nelojalnih“ Amerikanaca kada je izbio Korejski rat. Huver je predložio „permanentni pritvor“ u vojnim i federalnim zatvorima bez prava na oslobađanje zbog nedostatka dokaza i bespravnosti takvog pritvora. Ali ono što je odbio Truman, prihvatiće mnogo kasnije Džordž Buš junior sa Gvantanamom i ostalim javnim i tajnim zatvorima CIA u Evropi i druge.

Predsednici Truman i Džon Kenedi navodno su hteli da smene Huvera, ali su odustali pošto je procenjeno da bi „politička cena bila previsoka“. Uz to, Huver je imao jaku podršku Kongresa. Kenedijev naslednik Lindon Džonson omogućio je Huveru doživotni mandat, a odbor kongresnog Predstavničkog doma 1979. je utvrdio da FBI pod rukovodstvom Huvera nije imao želju da ispita mogućnost da je postojala zavera za ubistvo Kenedija.

Mladi pravnik Huver, rođen i odrastao u blizini Kapitola hila, posao u Ministarstvu prav-

de dobio je tokom Prvog svetskog rata, a već avgusta 1919. postao je šef Opšteg obaveštajnog odeljenja u Informativnom birou (IB, preteča FBI) pri ministarstvu. U to vreme, posle Oktobarske revolucije u Rusiji i socijalnog vrenja u Evropi, prioritet ministarstva bila su hapšenja i deportacije osoba označenih kao „radikalni levičari“. Zamenik šefa, pa direktor IB-a postao je 1924., a prema svedočenjima iz tog vremena bio je samovoljan, često je otpuštao ili premeštao zaposlene na mesta koja su onemogućavala bilo kakav napredak u karijeri. Dovoljno je bilo da proceni da neko „izgleda glup kao kamiondžija“ ili da je „pajser“. Najpoznatiji potonji slučaj jeste proterivanje iz FBI Melvina Parvisa, heroja borbe protiv kriminala tridesetih, navodno iz čiste ljubomore. S druge strane, Huver je širom SAD gradiio mrežu sebi lojalnih policajaca.

Huver i Kriminal, još jedna je kontroverzna priča.

Sredinom tridesetih godina, bande kriminalaca učestalo pljačkaju banke na američkom Srednjem zapadu. Dobro naoružani i snabdeveni brzim automobilima policiju či-

tipuje na sigurne pobednike. Huver je zato „imao pametnija posla“ nego da hapsi „kladioničare i kockare“. Ipak, Huveru su u to vreme pripisane zasluge za hapšenje i likvidaciju nekoliko razbojnika i pljačkaša banaka, nadležnosti IB-a su proširene, da bi služba 1935. došla širom sveta prepoznatljivo ime FBI.

Van svake sumnje, Huverova opsesija bili su subverzija, špijuni, komunistička neman kako bi rekli nacisti ili narodni neprijatelji, kako bi rekla narodna vlast. Za faraonskog Huverovog mandata FBI je špijunirao desetine hiljada navodnih sabotera i radikala. Bio je sklon preuveličavanju opasnosti od navodnih špijuna i nebrojeno puta prekoračivao svoja ovlašćenja u lovu na nepodobne. Nakon proganjanja levičara koje je iznedrio Veliki rat i kontraobaveštajnog rada protiv nacija, Huver se na početku hladnog rata bavi sovjetskim špijunima u okviru američko-britanskog projekta Venona. Zabeleženo je da je pronađene sovjetske presretnice čuvao u sefu u svojoj kancelariji kao najveću američku kontraobaveštajnu tajnu sakrivenu i od pred-

Film „Dž. Edgar“, na programu Festa u utorak 28. februara, govori o legendarnom šefu FBI. Ko je zapravo bio Dž. Edgar Huver?

mosfere (u SAD) u kojoj se proganjaju liberalni pojedinci“, kako je objasnio, da se nastani u Švajcarskoj gde je ostao do smrti 1977.

Huver je predsedniku Kenediju rekao kako Martin Luter King namerava da tokom jednog svog boravka u Vašingtonu organizuje orgije, dok je Robertu Kenediju poverio kao se King pijan sprdao na sahrani njegovog ubijenog brata, rekla je Žaklina Kenedi u intervjuu nekoliko meseci posle atentata, a koji je, na osnovu njenog zahteva, objavljen tek prošle godine.

Vrhovni sud doneo je nekoliko presuda koje su osujećivale planove FBI da krivično goni građane zbog njihovih uverenja. Huver 1956. odgovara tajnim planom COIN-TELPRO (akronim za Kontraobaveštajni program) koji predviđa razbijanje Komunističke partije, a na meti su mu bila i crnačka levičarska organizacija Crni panter i Kingovo udruženje za građanska prava.

Huver je, prema spekulacijama koje su počele četrdesetih godina, bio gej. Ljubavnik mu je navodno bio jedan od direktora u FBI Klajd Tolson. Navodna sklonost ka istom polu nije smetala da proganja homoseksualce, čak je, prema nekim navodima, postojao tajni dosije, da se nađe radi ucenjivanja, o ljubavnicama Elenor Ruzvelt. Pretio je svima koji su širili priče o njegovom privatnom životu. Jedni su odbacivali glasine o Huverovoj homoseksualnosti, posebno vezu sa Tolsonom kao malo verovatnu, drugi su je pak smatrali „izvesnom“ ili potvrđenom. Huver je Tolsona opisivao kao svoj alter ego - ne samo da su zajedno radili, već su i oboedovali, odlazili u noćne klubove i na odmor. To je mogao biti dokaz da su u vezi, ali pojedine kolege policajci njihov odnos opisivali su kao bratski. Tolson je nasledio Huverove nepokretnosti i preselio se u njegovu kuću. Sahrnjan je u blizini Huverovog groba.

Richard Hak, Huverov biografi, negirao je homoseksualnost policijskog bosai i tvrdio da je ovaj jedno vreme bio u vezi sa glumicom Doroti Lamur, što ona nije osporila. Uz to je Hak naveo da je Huver bio veoma blizak sa Lelom Rodžers, razvedenom majkom glumice Džindžer Rodžers i da su njihovi zajednički prijatelji pretpostavljali da će se venčati. Entoni Samers u pomenutoj biografiji Huvera navodi svedočenja prema kojima je na gej orgijama viđan u ženskoj odeći, roze čipkastoj haljini, na visokim potpeticama i sa crnom kovrdžavom perikom. Samers je napisao i da je majka imala kompromitujući materijal o Huverovom privatnom životu zbog čega je ovaj nije proganjao.

Advokat Roj Kon, Huverov saradnik u proganjanju komunista i skriveni gej, smatrao je da je Huver bio suviše preplavljen sopstvenom seksualnošću da bi bio sposoban za normalnu seksualnu ili romantičnu vezu. Huver je postao mason kada je imao 25 godina, a tokom 52 godine članstva u loži u Vašingtonu primio je brojno ordenje, nagrade i priznanja. U masonskom hramu u Vašingtonu postoji soba Dž. Edgara Huvera.

Sedište FBI u Vašingtonu zove se „Dž. Edgar Huver“.

Autor je urednik spoljnopolitičke rubrike Danasa

ZANIMLJIVI SADRŽAJI PO NAJPOVOLJNIJOJ CENI!

Izaberite **najpovoljniji** paket koji Vam donosi obilje zanimljivog sadržaja i pogodnosti. Koristite **besplatan TvIT wireless uređaj** i napravite **hot spot** u svome domu. Plaćajte **tri usluge na jednom računu**. Koristite **istovremeno više usluga** vrhunskog kvaliteta.

Pretplata za tri usluge
već od **1.990 dinara**
mesečno!

TvIT - tri usluge u jednom paketu:

TELEVIZIJA sa velikim izborom kanala i digitalnim kvalitetom slike

INTERNET uvek dostupan i stvarno neograničen uz brzine 1 do 10 Mbps

TELEFONIJA uvek slobodna fiksna linija sa 100 do 600 besplatnih minuta razgovora

ORION
telekom

Ozbiljna veza

Sve cene su izražene sa PDV-om.
Usluga dostupna na teritoriji pokrivenosti.
Za više informacija o ponudi: www.orientelekom.rs

Prodaja:
011 4100 200

PRIČA SA NASLOVNE STRANE

Kada 3. marta budete na Festu gledali *Čeličnu leđi* već ćete dobro znati da li je Meril Strip dobila Oskara. Uloga koju je odigrala u *biopicu* o bivšoj britanskoj premijerki Margaret Tačer fascinirala je publiku na raznim stranama sveta, ali i kritiku. Priznanjima nema broja - maestraalna filmska Tačer ispoljila je neverovatnu dozu preobražavanja. Vitalna, posvećena, još puna stvaralačkih potencijala. Njena je uloga jedna vrsta šoka. Demonstracija, kako zvezda ne umire.

- Stripova je dobar pripovedač, toplog, ubedljivog glasa; ona je tanana i nežna, senzualna, veoma vitka, krhka

- Tačerova je bila superstar – mogao ju je igrati samo neko ko ima takvu harizmu

- Meril Strip je imala zaštitnički instinkt prema Tačerovoj

- Ova glumica je miljenica Amerike. Da je Britanka odavno bi je proglasili za lejdi

- Meril Strip u kampanji za ženska prava i izgradnju Nacionalnog muzeja ženske istorije

Magazin *The Vogue* objavio je prošlog meseca opsežnu priču o Meril Strip. Stavljajući je na svoju naslovnu stranu, magazin napominje da je to najstarija dama (62) koja se ikad obrela na tome tako *high* mestu. Stripovu usto atribuirao kao „najveću američku glumicu današnjice“.

Prevela Marija Stojanović, Danas

Fest - feljton: Meril

Megi Mia

Meril Strip nikad ne izbegava izazove i u svojoj najnovijoj inkarnaciji na platnu glumi legendarnu britansku premijerku Margaret Tačer. Ona priča s Viki Vuds o ženama, moći i pogledu s vrha

„Oooo, imaju ostrige“, kaže Meril Strip, pažljivo razgledajući jelovnik. „Da li biste želeli ostrige? Zar ne bi bilo odlično jesti ostrige upravo sada?“ Četiri je sata i 20 minuta posle podne. Mi smo jedini gosti u restoranu na međuspratu na Stanici Union u Vašingtonu. Ne gledam jelovnik, ali Stripova kaže: „Mislim da ću uzeti ostrige. I čašu šardonea.“ Kelnierica, koja kipi od efikasnosti i uzdržane svesti da je reč o slavnoj osobi, brzo se udaljava, ali je Stripova poziva natrag iznenadnim pitanjem: „Imate li sveže ostrige?“ Njeno lice ima izgled žene koja provodi dan u ulozi Meril Strip kako bi promovisala svoj predstojeći film Čelična leđi i koja sada čezne da glasno srće ostrigu za ostrigom, sirove i slane u pola ljušture, mmm, možda s limunom, možda i ne. Kelnierica odlučno kaže da su sve njihove ostrige sveže. Stripova odgovara: „Znam. Ali. Hm... Ne brinite zbog toga.“ I s blagim uzdahom čeka da ih uprže u mrvicama hleba.

Meril Strip živi u Njujorku i Konektikatu. Fotografisali su je na severu države Njujork kako korača između zasada organskog brokoliја koji gaji jedan lokalni farmer. Dopada mi se poluosmeh na njenom licu. (Rekla je urednici mode u Vogu Toni Gudmen da, „ne može da se osmehuje i razmišlja u isto vreme“, što je a) potpuno šarmantno i b) teško za poverovati.)

Ona se više od decenije zalaže za bezbednu, organsku i ekološki održivu hranu (posvađala se s pokojnom Džulijom Čajld oko neumerenog đubrenja), a pošto ima deonice u organizaciji Poljoprivreда koju podržava zajednica (CSA), nagadam da je to osmeh podrške koji daruje polju brokoliја na farmi Fox flauer; u sezoni brokoliја takođe su dostupni kale, kupus, zimска tikva i praziluk.

Danas Stripova boravi u Vašingtonu kako bi se fotografisala s grupom uvažениh žena iz obeju stranaka, žena koje, poput nje, podržavaju višegodišnju (pokrenutu 1998) kampanju za izgradnju Nacionalnog muzeја

ženske istorije (NWHM). Za sada, to postoji kao virtuelni objekt s lepim internet sajtom (nwhm.org), ali oni koji vode kampanju nastoje da dobiju pravi, fizički muzej „Upravo ovde. Upravo sada“ (kako to njihova literatura definiše) na posedu ili u blizini Nešnel mola. Budući da je reč o federalnom zemljištu, Kongres mora da usvoji zakon o dozvoli kupovine, mada čitav muzej neće koštati poreske obveznike ni penija, jer će biti finansiran privatnim sredstvima. Nekoliko dugih godina točkovi Kongresa okretali su se veoma sporo povodom ovog „ženskog pitanja“. Ali, sada se ubrzavaju, s Meril Strip kao nacionalnom portparolkom NWHM. Na prošlogodišnjoj gala dobitrovornoј zabavi donirala je milion dolara i zadala značajan oratorski udarac. Pristalice NWHM su optimistične i eva nje ponovo na fotografiji, s još jednim poluosmehom, na Zapadnom travnjaku (Bele kuće).

Želeli biste da ova žena bude na vašoj strani. U aktuelnoj finansijskoј klimi, ambicija da se pomogne izgradnji muzeја ni iz čega kako bi se odredilo mesto žena u američkoј istoriji možda ne izgleda kao nešto hitno. Ne i za Stripovu. Ona kaže da je izuzetno značajno u simboličnom smislu ispričati priču koja nije ispričana jer „našu istoriju je, u suštini, napisao drugi tim. Na primer“, kaže stavlјajući pohovanu ostrigu na vilјusku, „učili smo o Benediktu Arnoldu, prvom izdajniku u Americi, ali nikada nisam čula - dok nisam otišla na veb sajt muzeја - za Deboru Sempson, prvu ženu koja se žrtvovala za svoju naciju. Imala je 21 godinu kada je učestvovala u Američkoј revoluciji. Prijavila se za američku vojsku pod muškim imenom, nosila je monačku odeću, dobila udarac britanskom sabljom u čelo i zрно muskete u butinu“.

Stripova je dobar pripovedač, toplog, ubedljivog glasa. „Njeni saborci su je nosili šest milја do doktora, koji joj je ušio glavu, a ona mu nije dozvolila da joj skine pantalone - jer bi otkrio da je žena!“ Pa, da li je umrla od rane? „Ne - veoma dobro je baratala iglom, izvadila je zрно, sama ušila sopstvenu nogu i borila se još 18 meseci. Godine 1783, otpuštena je iz vojske, otišla kući i rodila troje dece.“ Sempsonova je dobila 34 funte od države Masačusets zbog ispolјavanja „izuzetne ženske hrabrosti, poštujući dužnosti odanog, viteškog vojnika i istovremeno očuvavši vrlinu i čestitost svog pola nesumnјivom i neokaljenom“. Neverovatna priča. „A meni je 60 godina i tek učim tu priču“, kaže Stripova. „Trebalo je da je naučim u četvrtom razredu. Jer kada ste dete dobro je da znate da nije samo Pol Revir jahao i vi kao 'Britanci dolaze, Britanci dolaze'. Nije reč samo o Bendžaminu Franklinu i Džordžu Vašingtonu i dobijenim bitkama, već o јunaštvu svih tih ljudi koje nije otkriveno i poznato.“ Ona kaže da, budući da žene odlično pišu dnevnike, postoji obilје informacija koje nisu ušle u istorijske knjige ili u holove značaja (divna fraza koju nikad ranije nisam čula).

Stripova treba da bez odlaganja snimi Priče naših prekinja. Ona je sila prirode. Моže da ubedi muškarce. Svečanu mantil haljinu Karoline Herere, u kojoj je ranije danas šetala Kapitolom, zamenila je farmericama za radni dan i bluzom s printom da bi se vozom vratila na njuјoršku stanicu Pen. Njena koža je čudesna i prozračно bleda, a njene lepe ruke su izmanikirane tako prirodno da ne mogu da ocenim da li su joj nokti ispolirani ili su naprosto divno uglačani. Ona je tanana i nežna, možda i više nego što sam očekivala - ali to je izazvano činjenicom da moje sećanje na nju nije uspomena (nikada je nisam ranije srela) već iluzija. Stripova na mom ekranu je snažna, divovska i trijumfuje; prirodna, lepo oblikovanog tela, nalik aristokratkinji; ovezomeljska i senzualna; veoma vitka; krhka. Ona ne menja samo akcenat iz filma u film. U svom najboljem izdanju, menja suštinu. U Čeličnoј leđi ona gotovo postaje žena istorije, koja se domogla liderstva svoje stranke i države i opkorачila svet.

Soho, London. Filida Loјd, vitka žena koja nosi kargo šorts sa sivim helankama, mornarsku majicu i patike za trčanje („Pokušavam da utrčim na posao svakog dana“), cenjena je i tražena režiserka britanskog pozorišta i opere. Film Mama Mia! - koji je kad sam poslednji put proveravala ostvario zaradu od 609.841.210 dolara na bioskopskim blagajnama širom sveta - bio je njen debitantski poduhvat standardnog formata. Sjajno za početak, zar ne? Loјdova me ostavlja samu u svoјoj skućenoј sobi za montažu, da gledam ekran veličine televizijskog, objašnjavajući mi da je film završen, s izuzetkom nekoliko delova muzičke podloge. „Videćete gde se oni nalaze.“ Od prvog trenutka, pažnja mi ne popušta: Čelična leđi počinje u sadašnjosti, s Margaret Tačer u poznim go-

Strip, sila prirode

dinama (napunila je 86 u oktobru). I dalje svečano obučena, ras-košne frizure i brižljivo našminkana kao na vrhuncu političke kariјere, bolno je smanjena starošću. Meril Strip glumi Tačerovu s 49 godina, kada je postala prva žena u engleskoј istoriji na čelu konzervativaca (i bilo koje druge važne političke stranke).

Četiri godine kasnije, njena partija je trijumfovala na opštim izborima i ona je - neverovatno - postala prva žena premijer Britanije. Nacija je kolutala očima dok je ulazila u Dauning strit broj deset, a ja kolutam očima sada, u sobi za montažu u Sohou, dok plavuša iz predgrada u neelegantnom plavom kompletu i pridržavajući ručnu tašnu gleda podsetnik u svoјoj ruci. Svojim čudnim, propovedničkim glasom, punim uzdaha i pauza, ona kaže naciji da „samo želi da pročita neke reči svetog Franje Asiškog“. Ona intonira: „Tamo gde je raskol, unesimo harmoniju. Tamo gde je greška, unesimo istinu“, a moj mozak šišti i praska dok ona nastavlja da čita te redove. Znam da je to što gledam smicalica, a ne stari dokumentarac s odlomcima iz novina. Znam da je to američka obožavana vodeća dama, a ne Margaret Tačer. Ipak, zavitlana sam u to majsko londonsko jutro 1979, kada su svi pospani ljudi oko televizora u moјoj kuhinji imali usta otvorena poput koi šarana. Ista misao puniti mi glavu kao što je to činila tada. Oh, bože. To je stvarno žena. Vodi britansku vladu.

Feminizam se 1979. tek probijao u britanski mejnstrim. Mnoge mlade žene koje su smatrale da se radno mesto žene nalazi - ili bi trebalo da se nalazi - tamo gde rade muškarci, bile su prilično poražene staromodnim feminizmom Margaret Tačer. Ona bi išla na TV i veličala razboritu domaćicu koja zna cenu svega u svoјoj potrošačkoј korpi, a žene bi glasno zbјjale šalu. Domaćica? Ma, hajde! Njen kruti stil vladanja nije dozvolјavao cviljenje i prenemaganje o seksizmu ili nerealne primedbe o nezamislivim stvarima kao što su plate za posao u domaćinstvu. „Ne dugujem ništa ženskom oslobođenju“, rekla je jezgrovito 1982, kao premijer. Zaista. I ništa nije dala za uzvrat. Dodelila je funkciju u svom kabinetu samo jednoј ženi. Većina komentatora smatrala je da se ona nije divila, slavila, prigrlila, saosećala sa ili uživala u društvu žena. I nije se dopadala većem delu visokoobrazovanih Britanki.

Ali, opet... neki od nas su imali podjednako protivitečna osećanja kad je prolazila holovima značaja i svadala se s muškarcima koji su vodili SAD, Sovjetski Savez i Evropu. Tokom drugог mandata se sasvim lepo oblaćila, noseći „demi-couture“ kompletе, koje je za nju kreirao Alvkaskutum, i pojavljujući se kao Gloriana Imperatrix u večernjim toaletama ili - jednom - s pravom renesansnom kraginom. Njena frizura je takođe postala prilično spektakularna; prihvatila je „zlatnu krunu“ koja je tako dobro pristajala Pamelі Hariman. Njene fotografije su postale više seksi: „Čelična leđi“ bio je nadimak koji su joj najpre dali Rusi, a fotografija na kojoj nosi krzneni šešir i smeši se sovjetskom lideru, za koga je rekla, „Volim gospodina Gorbačova. Моžemo da sarađujemo“, potpuno opravdava čuvenu opasku predsednika Miterana: „Ona ima oči Kaligule i usta Merilin Monro.“ Divljenje koje je je iskazao Miteran nije bilo nepomućeno; njen francuski nadimak bio je „Pilјareva kćerka“. Emotivni uticaj koji izaziva Meril Strip kao gnevna Tačerova koja na vrhuncu snage odgovara na povike koji odzvanјaju klupama u Donjem domu veoma je uzbuđljiv.

Loјdova nije znala da li će joj biti potrebne dve ili tri glumice za film. Očito, jedna mlada koja bi glumila mladu Margaret, možda druga tokom duboke starosti i možda još jedna kada je bila u punoj snazi? Njena prva misao kada je Stripova bila predložena za obe faze bila je Iznenadenje! Zašto? „Jer je Tačerova sama po sebi provokacija; dati jednu tako tipično englesku ulogu nekome izvan Engleske bila je druga.“ Loјdova je razmislila o tome i narednog јutra se probudila sa saznanjem da produkciji „treba sve ono što Meril ima. Tačerova je bila superstar. Potreban nam je neko s takvim harizmom, toplinom i unutrašnjim životom. To je potpenciljno hladna uloga, a ja ne želim da bude hladna“.

Prve nedelje Loјdova je posmatrala Stripovu kako hoda na sceni u Donjem domu dok, tri stotine pedeset (muških) britanskih glumaca zuri u nj. I morala je da ustane i da održi govor“. Tenzija na sceni - između nje i momaka - bila je veoma visoka, priča mi. „Ali, ono što smatram dirljivim, i mislim da je to suština, jeste da Meril kao autsajder predstavljao ogledalo Tačer kao autsajdera u partiji torјevaca“. Što je ona i bila, i to ne samo zbog ženskog pola. „Dakle, Meril je ušla u to i morala da radi napornije nego što bi morala bilo koja od naših velikih engleskih glumica. Morala je da se više priprema, ostaje duže, naprosto da radi, radi, kako bi mogla da ostane na tom užetu“. Ona ukazuje da Stripova, glumeći na drugom akcentu, mora da vodi računa o svakom deliču jezika - na način koji gotovo odražava ono što je Margaret Tačer morala da čini na početku. Ona je već ranije bila odbacila svoj provincijski linkolnširski akcenat. Zatim je - u Donjem domu - morala da uči da govori monoton, spustivši glas. Loјdova je sigurna da je morala uvek da bude pažljiva „pošto je okončala svoју Gordon Ris fazu“ - Ris je bio televizijski producent koji je

Margaret Tačer
bila je izuzetno
nekritična:
Meril Strip

osmislio imidž Tačerove i bio njen savetnik - „kako ne bi iznenada počela da krešti, pala sa užeta i bila razotkrivena“.

Bila je razotkrivena jednom. Šušlala sam Vreme za pitanja premijerki na radiju u kuhinji i čula je kako uzvikuje da je „uvaženi gospodin uplašen (afraid), prestrašen (frightened) i pun straha (frit)“. Frit? Potičem sa severа Engleske - znala sam za taj izraz. Ali, pritvorni prestonički novinari u foajeima parlamenta su dosta pažnje posvetili tako zabavnoj varijanti dijalekta.

Stripovoj su bili poznati „okviri“ gneva koji su ljudi osećali prema Tačerovoj. „U ovoj državi to je bilo pomešano s antireganimizmom“, kaže, „ali postojao je poseban otrov, rezervisan za nju, osećala sam, jer je bila žena.“ Meril Strip je imala jak zaštitnički instinkt prema Tačerovoj. „Sa svakom ličnošću koju glumim, sa živim se u meri u kojoj u njoj pronalazim sebe. Lako je postaviti ljude na odstoјanje i suditi im. Da, možete da sudite o njihovoj politici, postupcima i greškama - ali živeti unutar tog tela je sasvim druga stvar. A to je skromno u izvesnoj meri i razdražujuće, baš kao što je život u sopstvenom telu. Pošto prepoznajete svoje sopstvene greške, nimalo ne sumnјam da je ona prepoznala svoje.“ Ja: O, ne znam da li je ona uvidela svoje greške. Strip: „Priznala ih je.“ Ja: Ha! Možda je mislila da je povremeno bila suviše slaba.

Stripova spušta glavu i kaže istim tonom da je Margaret Tačer bila izuzetno nekritična. „Ako pomislite na konzervativca u Sjedinjenim Državama, pomislite na svojevrsnog moralnog puritanca ili slično. Ona nije bila ništa od toga.“ Sleže ramenima: „Ne znam za to da nije promovisala žene. Evo šta me je zaista iznenadilo: od početka dana do tri, četiri uјutro ona se naprosto nikada nije zaustavljala, i radila je tako mignog i neumorno da je bila u stanju da bude na poziciji gde je ono što je govorila predstavljalo put kojim je krenula nacija. To je bilo zaista izvanredno, njena neumornost, čista snaga. Kada to kažem, to zaista i mislim, jer ja puno radim i znam šta je težak rad i znam šta znači ostajati budan do kasno, i to možete činiti izvesno vreme. Ali, raditi to

11 godina? I kad više niste na vlasti, nastavite da to činite, sve do zalaska života? To je nadljudski.“ Kažem joj šta je Filida Loјd rekla o njoj: „Ona uvek odlazi poslednja.“ Stripova odgovora: „Ona je ista takva!“

Čelična leđi je jedna od uloga kariјere Meril Strip, smatram. Моžda nećemo uvežbavati zagonetku koja se odnosi na to koliko puta treba da bude nominovana pre nego što dobije još јednog Oskara za najbolјu glumicu, ali ona je sjajna kao Tačerova, čija nas izvanredna snaga, vera u sebe i snažna sposobnost da prigrabi svu moć i zagospodari zapljuskuju s ekrana. „To nije dočaravanje uloge ni na јednom stupnju“, kaže Loјdova. „To je inkarnacija. Veoma posebne vrste.“ Stripova već dugo vremena nije toliko marila za nešto kao što je to bio slučaj s ovom ulogom. „Jer, materijal utkan u nju predstavlja mnogo toga o čemu razmišlјan. Teme filma, koje ne smatram glavnim, interesuju me već izvesno vreme. I nikada ne vidite te teme pokrivene u filmovima na normalan način, zbog čega je ovo bilo veoma uzbuđljivo.“

Koje teme? Pitam, uzimajući olovku za podvlačenje - žene? Vlast? „Žene i vlast i smanjenje moći i gubitak moći“, kaže. „I mirenje s vašim životom kad stignete do tačke kad ste proživeli već deo njega i kad je iza vas. Uvek su mi se dopadali i intrigirali me stariji ljudi, kao i ideја da iza njih živi svaka ljudska trauma, drama, slava, šale, ljubav.“ Bila je bliska s babom i seća se kako je ona rekla da će njen suprug, deda Meril Strip, igrati golf kada budu izbori za školski odbor. „Moja baba nije nimalo marila za politiku, ali je zbјljala marila za to ko će biti u školskom odboru, i izlazila bi napolје, prekidala ga na osmој rupi, i davala mu parče papira s imenima kandidata i pričala mu za koga da glasa - ali njoj nikada nije bilo dozvolјeno da glasa. Nije joj bilo dozvolјeno da glasa ko će biti šinter u njenom gradu, a kamoli za predsednika ili da zamišljamo je za predsednik.“

Ona je odigrala tako mnogo uloga tokom 35-godišnje filmske kariјere. Nikada nije igrala uloge bezazlenih devoјaka; kada je se 1977. pojavio njen prvi film (Džulija, s Džeјn Fonda i Vanesom Redgreјv), imala je 28 godina. Osamdeseti, u eri reganomije i tačerizma, glumila je u velikim filmovima, na nizu akcenta i dijalekata: Ženska francuskoј poručnika, Sofijin izbor, Silkvud, Moја Afrika, Plač u tami. Godine 1989, napunila je 40. „Sećam se da sam se okrenula prema supругu i rekla mu: 'Dakle, šta treba da radimo? Jer, gotovo je.“ Naredne godine dobila je tri ponude da glumi veštice u različitim filmovima. Uvidela je podtekst prilično јasno. „Kad žene dođu u godine da više ne mogu da rađaju, mogu biti doživljene samo kao donekle groteskne.“

No, posle Mostova okruga Medison (1995.) osvojila je „publiku sačinјenu od moјih devoјaka, za koje sam znala da će razumeti film ako uspeмо da ga snimimo“, otuda i Ples u Lughnassu i Prava stvar, koji su se takođe bavili „ženama čija je korisnost prošla“. A u proteklih pet godina snimala je hit za hitom: Đavo nosi pradu, Mama Mia!, Džuli i Džulija, Komplikovano je. Za taj poslednji film kaže: „U periodu Silkvuda, nikada ne bi bio snimljen, sa 60-godišnjom glumicom koja treba da odlуči između svог bivšeg supругa i drugог čoveka. To nikada ne bi bilo snimljeno s 40-godišnjom glumicom“. Sada ima 62 godine, glumi Margaret Tačer - od 49. do 85. godine - i zvezda je naslovnice Voga. Ima tako veliki smeh koji ključa ispod njenog smirenog izraza, a u koji prasne kad posredno pomenem reč „starost“. „Salila sam se s damama ranije (točkom fotografisanja)“, kaže. „I rekla sam im da sam verovatno najstariја osoba koja se ikad našla na naslovnici Voga.“

Rekla sam joj da mislim da verovatno jeste, ali da bih to ostavila onima koji kontrolišu činjenice. I nazdravlјam joj. Ova je žena miljenica Amerike. A da je Britanka, oni bi je odavno proglasili za lejdi. ■

КВАЛИТЕТНО ПОВОЉНО СИГУРНО

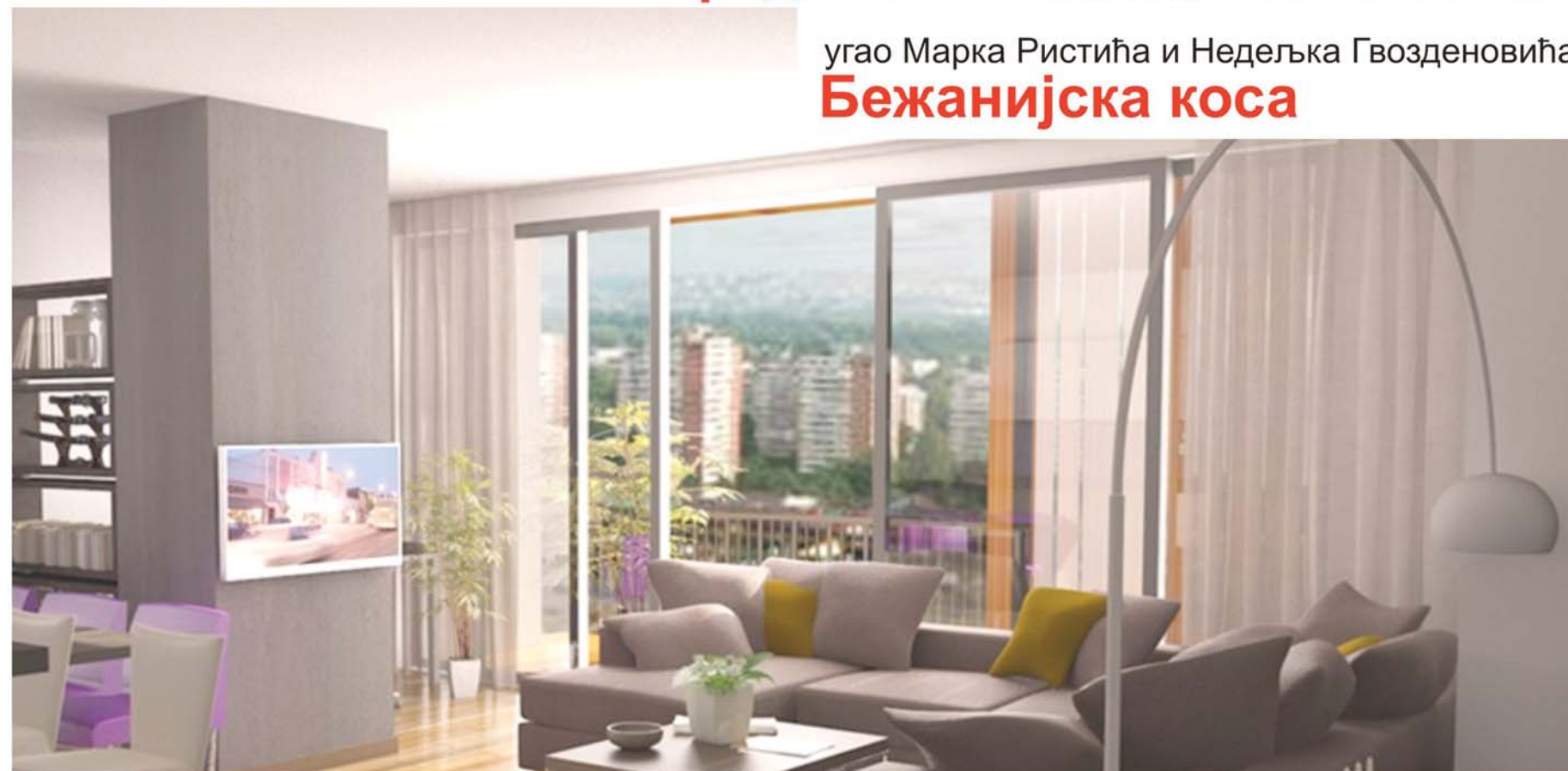

угао Јурија Гагарина и Душана Вукасовића

Нови Београд

угао Марка Ристића и Недељка Гвозденовића

Бежанијска коса

СТАНОВИ * ЛОКАЛИ * ПОСЛОВНИ ПРОСТОР

Продаја * НЕИМАР В а.д., Књегиње Зорке 2, Београд * Тел. 011 / 3084 124. 3084 122
E-mail. prodaja@neimarv.rs * www.neimarv.rs